

سخنان رهبری و خط قرمز جنگ مستقیم

حمیدرضا جلیایی‌پور جامعه‌شناس و فعال سیاسی

پس از حمله موشکی اسرائیل در پنجم آبان‌ماه به تاسیسات راداری ایران، رهبری سخنان مهمی را در ششم آبان‌ماه ایراد کردند. ایشان در ضمن این سخنان تأکید داشتند، اسرائیل «در باره ایران دچار خطای محاسباتی هستند؛ چراکه ایران و جوانان و ملت ایران را نمی‌شناسند و هنوز نتوانسته‌اند قدرت، توانایی، ابتکار و اراده ملت ایران را درست بفهمند که ما باید این را به آنها بفهمانیم.» از سخنان رهبری حداقل دو برداشت انجام شده است. برداشت اول اینکه رژیم نسل‌کش اسرائیل اشتباه محاسبه دارد و جرأت‌تعرض به کشورآپیدا کرده است و ایران را میان «جنگ یا تسلیم» مخیر کرده است. لذا عده‌ای از سخنان رهبری دستور ایشان را به حمله نظامی دوباره به اسرائیل برداشت کرده‌اند. تفسیر دوم این است که رهبری به مفهوم عام قدرت و توانایی ملی ایران اشاره کردند، نه الزاماً جنگ مستقیم. در همین صحبت رهبری تأکید کردند که «برای ایمن‌سازی کشور و جامعه و پیشرفت ایران باید از همه لحاظ اقتصادی، علمی، دفاعی، سیاسی و مدیریتی و دیگر ابعاد قوی باشیم و هر روز قوی‌تر شویم.» و این قدرت ملی را باید به اسرائیل فهماند. در این نوشته از این تفسیر دوم دفاع می‌کنم.

به نظر می‌رسد افکارعمومی دنیا در برابر نسل‌کشی اسرائیل «مقاومت نرم» را انجام می‌دهند. کافی است به هزاران اعتراض مردمی در سراسر جهان توجه کنیم. ولی شبکه مقاومت در منطقه خصوصاً حماس و حزب‌الله در برابر نسل‌کشی اسرائیل دارند «جنگ سختش» را (باباشهدای زیاد) انجام می‌دهند، و ضمناً آرام آرام ایران هم دارد به این «جنگ سخت» کشیده می‌شود. در این میان، دولت‌های کشورهای اسلامی و عربی تقریباً نقش فعالی ندارند. روشن است در چنین صحنه‌ای ورود تدریجی ایران به «جنگ مستقیم» با دولتی دیگر راهبرد درستی نیست. در مقابل، شایسته است جمهوری اسلامی، ضمن اعلام اینکه محو اسرائیل هدف حکومت ایران نبوده و نیست بلکه مثل گذشته دفاع از حقوق سرزمینی مردم فلسطین

نگاه حقوقدان

سند بودجه

میدان کشمکش حقوق و سیاست

ابراهیم ایوبی وکیل دادگستری

«۱۱۰ سال پیش از امروز و حدود چهار سال پس از انقلاب مشروطه، در پانزدهم بهمن ۱۲۸۹، ساعتی مانده به غروب، دو نفر به کالسکه‌ای نزدیک شدند که سرنشین خود را پس از یک روز کاری به خانه‌ای می‌برد. آن دو نفر که یکی‌شان گرجی-روسی‌ای به نام ایلازیون و دیگری ارمنی‌ای به نام ایوان بود، سرنشین کالسکه را به گلوله بستند و فرار کردند. کسی که پیکر غرق در خونش در کف کالسکه افتاده بود، مرتضی قلی‌خان هدایت معروف به صنیع‌الدوله، وزیر مالیه بود. هرچند دو قاتل روسی دستگیر و بازجویی می‌شوند، با مداخله روسیه و با استناد به قانون کاپیتولاسیون، به دولت روسیه تحویل داده می‌شوند و مشخص نیست برای قتل یکی از سیاستمداران و دولتمردان ایران، چه تاولانی می‌دهند.» این جملات بند آغازین کتاب «مالیه روح مشروطه است» اثر میکائیل عظیمی بود که به باز خوانی نقش مستشاران آمریکایی در اصلاح نظام مالی ایران می‌پردازد. اگر نزاع بر سر منابع را محور کشمکش‌های سیاسی بدانیم، مشخص می‌شود که نام این کتاب هوشمندانه انتخاب شده است.

قرار است مسعود پزشکیان روز سه‌شنبه برای دفاع از کلیات بودجه سال ۱۴۰۴ به مجلس شورای اسلامی برود. این اولین برنامه مالی دولت چهاردهم به حساب می‌آید و نشان خواهد داد که دولت جدید تا چه اندازه به وعده‌های خود پایبند است. به دلیل اهمیت دخل و خرج مالی کشور، اصول ۵۱ تا ۵۵ «قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران» در فصل «اقتصاد و امور مالی» به بودجه اختصاص دارد؛ خلاصه این اصول از این قرار است: هیچ نوع مالیاتی وضع نمی‌شود، مگر به موجب قانون (اصل ۵۱)؛ بودجه سالانه کل کشور از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌گردد (اصل ۵۲)؛ تمرکز دریافت‌ها در حساب خزانه‌داری کل و انجام پرداخت‌ها به موجب قانون (اصل ۵۳)؛ تشکیل دیوان محاسبات کشور زیر نظر مجلس شورای اسلامی (اصل ۵۴)؛ و رسیدگی دیوان محاسبات کشور به کلیه حساب‌ها و حسابرسی به این منظور که هیچ هزینه‌ای از اعتبار مصوب تجاوز نکرده باشد و ارائه گزارش تفریح بودجه‌ها هر سال به مجلس شورای اسلامی. در دوران گذشته نیز علاوه بر اینکه در اصل ۱۸ قانون اساسی مشروطیت آمده بود: «تسویه امور مالیه، جرح و تعدیل بودجه، تغییر در وضع مالیات‌ها و رد و قبول

طبق نظر خودشان، در برابر دولت غاصب اسرائیل، هدف جمهوری است. همچنین، شایسته است که جمهوری اسلامی از جنبش‌های مقاومت منطقه حمایت کند؛ اما ورود به جنگ مستقیم با دولتی دیگر، خط قرمز جمهوری اسلامی است.

چرا خط قرمز است چون که به‌عنوان نمونه اولاً در جنگ مستقیم با اسرائیل موازنه قوا به نفع جمهوری اسلامی نیست، یک طرف این جنگ غرب و آمریکا هستند و چین و روسیه هم در عمل کنار ما نیستند. تصور کنید از سوی حکومت «وعده صادق ۲» سریع انجام بشود، بعد باید بیشتر از «وعده صادق ۲» چهارصد موشک بزنیم. آنگاه اسرائیل جواب می‌دهد. دوباره باید تعداد موشک‌ها را اضافه کرد. آخر ش چه می‌شود اینکه ایجاد بازدارندگی نیست بلکه حرکت در مارپیچ افزایش جنگ با ابعاد نامعلوم است.

دیگر اینکه ایران چند دهه هست با مشکلات داخلی تلنبار شده و خصوصاً با تحریم‌های اقتصادی شدید روبه‌رو است، اگر در این شرایط، جنگی به ایران تحمیل شود باز مردم مانند سال ۱۳۵۹ در برابر دشمن می‌ایستند، ولی در شرایط فعلی که جنگ تحمیلی نیست، اکثریت مردم ایران آمادگی ورود به جنگ را ندارند. همچنین در صورت درگیر شدن بیشتر ایران در جنگ و تخریب زیرساخت‌های اقتصادی و نظامی ایران، نیروهای سرنگونی‌طلب بهترین فرصت را برای به آشوب کشاندن کشور ایران پیدا می‌کنند. جمهوری اسلامی به‌جای کشیده شدن به جنگ مستقیم، شایسته است بافعل‌تر کردن «دیپلماسی متوازن» و مبتنی بر منافع ملی به دنبال ائتلاف‌سازی با کشورهای عربی و اسلامی علیه اسرائیل غاصب باشد. خصوصاً جمهوری اسلامی تلاش کند برای ترمیم شکاف دولت و ملت، فرایند توسعه در کشور را کمی تحرک بدهد. توسعه ایران ستون پایه امنیت ملی است (و دیگر کشور کوچک مثل امارات قادر نخواهد بود که درباره جزایر سه‌گانه ایران سخن بی‌جا بگوید). روشن است، از اینکه حکومت وارد جنگ مستقیم نمی‌شود، نیروهای رادیکال بر چسب سازشکاری را جمهوری اسلامی بزنند. اما به نظر می‌رسد برای دفاع از ایران از این تمسخر‌ها نباید هراسید. برداشت من این است که فضا به گونه‌ای است که عده‌ای حتی با حسن نیت آرام آرام حکومت را به طرف جنگ مستقیم هل می‌دهند و باید هوشیار بود و رهبری هم نگران این موضوع هست؛ ولی نمی‌خواهند تصریح کنند و بحث و فحص و بیان آن را به مسئولین حکومت واگذار کرده‌اند.

۲

HEADLINE ONE

تیتریک

بررسی مواضع رسمی مسکو و پکن پس از حمله اسرائیل به خاک ایران

چین و روسیه کجا هستند؟

محسن صالحی‌خواه

گزارشگر هم‌میهن

تقریباً سه روز از حمله نظامی اسرائیل به مواضعی در سه استان ایران (طبق اعلام ستاد کل نیروهای مسلح) گذشت تا وزارت خارجه چین به این هجوم واکنش نشان داد. سخنگوی وزارت خارجه روسیه نیز ساعاتی بعد از این حمله، نسبت به آن موضع‌گیری کرد. در نهایت، پکن و مسکو هیچ‌کدام حمله اسرائیل را محکوم نکردند. موضع‌گیری چین و روسیه به موضع‌گیری برخی کشورهای اروپایی که به دلایل مختلف با ایران روابط تیره‌ای پیدا کردند، بی‌شباهت نبود. به طور طبیعی، هیچ سیاستمداری در ایران و همچنین توده‌های مردم، از آمریکا به عنوان متحد استراتژیک اسرائیل انتظار نداشتند که این حمله را محکوم یا به سبک کشورهای دیگر، نسبت به افزایش تنش در خاورمیانه ابراز نگرانی کند. چون آمریکا بخشی از این بحران است. اما به طور طبیعی، با توجه به تبلیغات مختلف درباره روابط راهبردی میان تهران با مسکو و پکن، این انتظار وجود داشت روسیه و چین به عنوان اعضای محوری بریکس که ایران عضوی از آن است، حمله به کشورمان را در موضع‌گیری رسمی محکوم کنند. ایران سند همکاری ۲۵ساله با چین امضا کرده و در آستانه امضای قراردادی راهبردی با روسیه است. برخی تحلیلگران معتقدند که روسیه و چین، منافع کشور خودشان را دنبال می‌کنند و نمی‌شود به آن‌ها خرده گرفت. بر اساس آمارهای موجود، چین در سال ۲۰۲۳ حدود ۱۵ میلیارد دلار به اسرائیل صادرات داشته‌است. البته روسیه‌نسبت به چین، تجارت کم‌تری با اسرائیل دارد و مجموع تجارت آنان در سال ۲۰۲۳ به حدود یک میلیارد دلار می‌رسد.

▼ پکن: مخالف نقض حاکمیت ملی کشورها هستیم

«این جان» سخنگوی وزارت خارجه چین در پاسخ به‌سوالی درباره حمله متجاوزانه رژیم صهیونیستی علیه ایران در بامداد شنبه گذشته، گفت که چین مخالف نقض حاکمیت ملی و امنیت دیگر کشورها و متوسل شدن مدام به زور و شدت عمل است. رسانه‌های چینی گزارش دادند که لین در باره گفت: وضعیت فعلی غرب آسیا به شدت متشنج است و طرفین ذی‌نفع باید از بالادرن خطرات امنیتی در منطقه خودداری کنند. او همچنین بیان کرد: «برخی رخدادها، بار دیگر فوریت و ضرورت آتش‌بس و پایان دادن به جنگ را نشان داده‌اند. جامعه بین‌المللی، به‌ویژه قدرت‌های بانفوذ، باید نقش سازنده‌ای ایفا کرده و شرایط لازم را برای کاهش تنش‌های منطقه‌ای ایفا کنند.»

فشار بر اصلاح‌طلبان حوزه

پریسا هاشمی

گزارشگر هم‌میهن

«برخی افراد که عنوان محقق و استاد حوزه را دارند، مبادرت به اقداماتی می‌کنند که خلاف امنیت است.» این جمله‌ای است از صحبت‌های غلامحسین حسینی از‌های، رئیس دستگاه فضا که بدون آژردن نام مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم، بیانیه آنها را خطاب قرار داده و ادامه داد: «آنها در کمال تعجب و در حالی که رژیم جعلی و غاصب صهیونیستی طی بیش از یک‌سال اخیر شیخ‌ترین و بعضاً بی‌سابقه‌ترین جنایات را علیه مردم فلسطین و لبنان مرتکب شده است، اظهارات و حرف و نظری را ابراز می‌کنند که در مقطع فعلی، بسیار سنگین و ثقیل و ناخوشایند است. آیا آنها این همه جنایات صهیونیست‌های درنده‌علیه‌مردم و کودکان و بیماران را در غزه و جنوب‌لبنان نمی‌بینند؟ علی‌احمال داسر‌ای ویژه روحانیت به شکل مزبور اخطار کرده که درصدا اصلاح حرف و نظر ناصواب خود برآید. اما اگر این کار را نکنند، حتماً با آن‌ها بر خورد می‌شود. به داستان ویژه روحانیت قم نیز تأکید کرده‌ام که چنانچه اصلاح و جبران از ناحیه تشکل مزبور صورت نگرفت، بر خورد مقتضی در قبال آن، اعمال شود.» رئیس عدلیه در حالی از جبران می‌گوید که مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم در واکنش به توهین‌ها و حملات به بیانیه‌شان موضع خود را مشخص کرده و اعلام کردند که جنایات صهیونیست را محکوم می‌کنند و با انتشار این بیانیه به دنبال کاهش تنش در منطقه، پایبندی به امضای «بازگشت به مرزهای فلسطین در سال ۱۹۶۷» توسط حسین امیرعبداللهیان-وزیر سابق امور خارجه ایران-در سازمان ملل، تشکیل دولت فلسطین و البته حفظ ایران از خطر جنگ بوده‌اند. انتشار این بیانیه حتی سایت مجمع مدرسین را هم از دسترس خارج کرد.

▼ بیانیه‌ای جنجالی؟

۳۰ مهرماه اسمال مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه در راستای محکومیت تجاوز رژیم صهیونیستی به ایران و تسلیت شهادت یحیی سنوار بیانیه‌ای منتشر کرد و در بخشی از آن نوشت: «مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم ضمن محکوم کردن تهاجم و حشبانه رژیم صهیونیستی به کشور لبنان، از کشورهای اسلامی، شخصیت‌های تأثیرگذار و نهادهای بین‌المللی انتظار دارد با ورود به این مسأله، مانع استمرار تجاوز رژیم صهیونیستی و ایجاد درد و رنج بیشتر برای مردم لبنان و فلسطین شوند. این مجمع، بازگشت این رژیم به مرزهای قانونی پیش از تهاجم ۱۹۶۷ و تشکیل دولت مستقل فلسطین را راه‌حل برون رفت از این بحران می‌داند.» بخشی که آنها می‌خواهند دولت

گزارش یک

بررسی مواضع رسمی مسکو و پکن پس از حمله اسرائیل به خاک ایران

چین و روسیه کجا هستند؟

▼ روسیه: نگرانیم

وزارت خارجه روسیه در واکنش به حمله رژیم صهیونیستی علیه ایران، «تنش بین ایران و اسرائیل را تهدیدی جدی برای ثبات و امنیت منطقه» توصیف کرد. در بیانیه وزارت خارجه روسیه آمده است: «مسکو ضمن درخواست از تمام طرفین درگیر برای خویشتن‌داری و توقف خشونت، به منظور همکاری با تمام طرفین جهت کاهش سطح درگیری، ابراز آمادگی می‌کند.» در ادامه این بیانیه آمده است: «ضرورت دارد تا تحریک ایران نسبت به اقدام تلافی‌جویانه متوقف شود؛ شرایطی که باعث خارج شدن تنش‌ها از کنترل خواهد شد.»

▼ کشورها در چارچوب منافع‌شان موضع می‌گیرند

حسن بهشتی‌پور، تحلیلگر حوزه بین‌الملل در تحلیل موضع‌گیری چین نسبت به حمله اسرائیل به ایران، به خبرنگار هم‌میهن گفت: «برای تحلیل موضع‌گیری چین درباره حمله اسرائیل به ایران، باید به این توجه کنیم که آن‌ها در قبال اقدام مشابه ایران در عملیات‌های وعده صادق، از چه ادبیات دیپلماتیکی استفاده کردند. موضع چینی‌ها در قبال حمله ایران به اسرائیل نیز مشابه همین بود. ابراز نگرانی کردند و خواستار نقش‌آفرینی جامعه بین‌المللی در پایان دادن به این وضعیت شدند. برداشتم به عنوان یک تحلیلگر این است که چینی‌ها به دلیل رابطه بسیار نزدیک و گسترده‌ای که با اسرائیل به خصوص در حوزه نظامی دارند و همچنین روابط نزدیک با ایران، نمی‌خواهند له یا علیه هر کدام از این دو کشور موضع بگیرند. قصد دارند توجه را به ایمن جلب کنند که با افزایش تنش در خاورمیانه، منافع آنان نیز به خطر می‌افتد چراکه عمده انرژی مصرفی در چین از غرب آسیا تأمین می‌شود. تلاش می‌کنند یک دیپلماسی توازن را دنبال و اعلام کنند که مخالف توسعه جنگ در منطقه هستند.»

وی افزود: «مورد روسیه کمی متفاوت است. روسیه سیاست نزدیکی در قبال اسرائیل دارد و روابط شخصی میان نتانیاهو و پوتین نیز از سال‌ها قبل در جریان بوده است. این رابطه در جریان حمایت اسرائیل از اوکراین در جریان حمله روسیه، تیره هم نشد بلکه به سردی گرائید. روابط روسیه و اسرائیل با همه این شرایط از شکرآب شدن فراتر نرفت.» بهشتی‌پور ادامه داد: «برخی تعجب کردند که چرا روسیه گفت عملیات ۷ اکتبر تروریستی بوده است. خب این عملیات از منظر آن‌ها تروریستی بوده. موضع‌گیری غیرعادی نیست. آن‌ها اصلاً مفهومی تحت عنوان مقاومت را قبول ندارند و از این زاویه به مسائل نگاه نمی‌کنند. اینکه ایران و روسیه در مسئله جنگ سوریه با هم هم‌نظر بودند و منافع مشترک داشتند، دلیل نمی‌شود که در یمن هم یک نظر داشته باشند. روسیه به قطعنامه‌های

گزارش دو

بررسی اظهارات دیروز رئیس قوه قضائیه و حملات اخیر به مجمع محققین و مدرسین قم

فلسطین در مرزهای قانونی خود تشکیل شده و جنگ خاتمه دهند اما به مذاق بسیاری خوش نیامده و آن را به رسمیت شناختن اسرائیل تفسیر کردند. آنها با حمله توهین به این مجمع سعی کردند آن را جعلی بخوانند در حالی که به گفته آیت‌الله محمدعلی ایازی، این مجمع ثبت شده است و فعالیتش قانونی است در حالی که «جامعه مدرسین حوزه علمیه قم» ثبت نشده است.

▼ انحلال مجمع مدرسین قم

بیانیه علمای اصلاح‌طلب با واکنش‌های بسیاری روبه‌رو شد. جمعی از نیروهای بسیجی و سوپرانقلابی روبه‌روی مجمع محققین و مدرسین حوزه علمیه قم بعد از نماز جمعه قم به دلیل حمایت از راه‌حل دوکشوری در مسئله فلسطین تجمع کردند. حجت‌الاسلام علی اصغر مجتهدزاده، مستشار بازنشسته دیوان عالی کشور و عضو بسیج اساتید حوزه علمیه قم اما از انحلال مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم سخن گفته و تأکید کرد: «کمسیون ماده ۱۰ احزاب درخواست انحلال این تشکل اصلاح‌طلب را تصویب و برای صدور رأی نهایی به دستگاه قضایی ارسال کرد ولی از دهه هشتاد تا کنون نتیجه‌ای اعلام نشده است. بدل «جامعه مدرسین حوزه علمیه» یعنی مجمع مدرسین و محققین حوزه‌ی علمیه قم، متشکل از روحانیونی است که در دوران ریاست جمهوری محمد خاتمی در قم فعالیت خود را آغاز کرد.»

▼ حمله کیهان به مجمع مدرسین

اما این تنها واکنش‌ها به بیانیه مدرسین نیست. **حسین شریعتمداری، مدیرمسئول روزنامه کیهان** هم به آن پرداخته و در سرمقاله دوم آبان روزنامه کیهان با «ماشین تبلیغات دشمن» «امن‌درآوردی» و «جعلی» خواندن این مجمع نوشت: «گروه موسوم به «مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم»! که با انگیزه ایجاد یک «جریان موازی» در مقابل «جامعه مدرسین حوزه علمیه قم» تشکیل شده بود، به‌پهانه رخداد‌های اخیر در غزه و لبنان و جنایات وحشیانه رژیم صهیونیستی، بیانیه‌ای صادر کرده و در آن به گونه‌ای وقاحت‌آمیز و شرم‌آور، موجودیت رژیم جعلی اسرائیل را به‌رسمیت شناخته است! به بیان دیگر در پوشش نام «من‌درآوردی» مجمع مدرسین حوزه علمیه قم! به مقابله با اسلام و حمایت از صهیونیست‌ها برخاسته است.»

▼ حمایت اسماعیل هنیه از صهیونیست‌ها؟

احمد زیدآبادی، روزنامه‌نگار و تحلیلگر سیاسی در یادداشتی با عنوان «اتهام و اهانت کیهان به مجمع مدرسین یا اسماعیل هنیه؟» نوشت: «اسماعیل هنیه رئیس فقید دفتر سیاسی حماس یازده آبان سال پیش به صراحت اعلام کرد: «آماده مذاکره سیاسی برای راه‌حل دو کشوری با پایتختی قدس هستیم.» آیا از نظر حسین شریعتمداری، اسماعیل هنیه هم به «مقابله با اسلام و حمایت از